

rozhlase a v televízii znamenajú ďalšiu doterajšiu pozoruhodnú bilanciu odbornej aktivity jubilanta.

V posledných rokoch sa vedecko-výskumne a publikačne venuje problémom zámerného rozvíjania tvorivosti, tvorivého myslenia žiakov ZŠ. Pod jeho vedením sa na dvoch experimentálnych školách (ZŠ na Teplickej a na Riazanskej ulici v Bratislave) skúmajú možnosti zámerného rozvíjania tvorivého myslenia žiakov priamo vo výchovno-vzdelávacom procese.

Druhým a pre jubilanta príznačným okruhom je organizátorská a budovateľská činnosť, ktorá sa začala už na miestach jeho prvého pôsobenia v Kalinčiakove a v Nitre. Vďaka jeho iniciatíve sa vybudovali priestory Katedry pedagogickej psychológie najprv na Gondovej, neskôr na Okánikovej, potom na Gajovej ulici. Založil Oddelenie školskej psychológie pri Katedre pedagogickej psychológie FFUK a zabezpečil pre ňu dve experimentálne školy. Okrem toho pomáhal napr. aj pri vzniku časopisu *Psychológia a patopsychológia dieťaťa*. Je zakladajúcim členom Slovenskej psychologickéj spoločnosti pri SAV. V súčasnosti je jej podpredsedom a pritom vyše 20 rokov predsedom jej sekcie pedagogickej psychológie. Je aj podpredsedom Edičnej rady SPN, členom mnohých vedeckých a vý-

skumných rád ústavov a redakčných rád časopisov a vydavateľstiev.

Tretím okruhom odbornej aktivity doc. Ďuriča je jeho pedagogická činnosť, ktorú, ako sám hovorí, má najradšej. Okrem pedagogickej činnosti na FF UK v Bratislave 22 rokov prednášal na rozličných funkčných školeniach vedúcich školských pracovníkov z celej SSR a ČSR. Vychoval mnohých pedagogických psychológov a kandidátov vied v odbore pedagogická psychológia.

Doc. Ďurič sa vyznačuje mnohými pozitívnymi znakmi vysokoškolského učiteľa, najmä priateľským, ale aj náročným vzťahom k študentom a mladším spolupracovníkom. Je nositeľom striebornej medaily UK, pamätnej medaily FFUK i Pedagogickej fakulty v Banskej Bystrici a MV Socialistickej Akadémie SSR.

Za jeho doterajšiu prácu i za priateľské, srdečné medziludské vzťahy, ktoré pomáha vytvárať, udržiavať a zveľaďovať na pracovisku, mu patrí úprimná vďaka.

Prajeme mu, aby mu zdravie ešte dlho slúžilo, aby všetky svoje plány v oblasti pedagogickej psychológie úspešne splnil, aby mu veselá myseľ a mladistvý elán nepohasli a aby sa mu splnili plány, priania, ktoré si do ďalších rokov predsavzal, resp. po realizovaní ktorých túži.

Oskár Blaškovič

ŽIVOTNÉ JUBILEUM DOC. G. DOBROTKU

17. apríla sa dožil svojich sedemdesiatin Doc. PhDr. Géza Dobrotka. Patrí k priekopníkom klinickej psychológie u nás a je zakladateľskou osobnosťou československej forenznnej psychológie.

Zo životných reálií jubilanta si pripomeňme, že sa narodil v Kremnici a svoje školské roky a gymnázium absolvoval v Banskej Štiavnici. Roku 1937 začal štúdium psychológie na FF UK v Bratislave, v ktorom neskôr pokračoval u Prof.

Lerscha na Univerzite v Lipsku. Titul doktora filozofie získal roku 1944. Od počiatku svojej odbornej praxe sa zameriaval na aplikované disciplíny – najskôr ako psychologický poradca pre obchod a priemysel a od r. 1948 ako pracovník Čs. ústavu práce. Roku 1951 „v rámci zakladateľskej päťročnice psychológov v zdravotníctve“ začína pracovať na Psychiatrickej klinike LF UK v Bratislave. Spolupracuje tam s mnohými poprednými

osobnosťami slovenskej psychiatrie ako boli, resp. sú prof. Guensberger, prof. Pogády, prof. Janík, doc. Molčan a ďalší. Svojím zanietým prístupom k pacientom a erudovanosťou získava rešpekt a uznanie v medicínskych kruhoch, a vytvára tak priestor na pôsobenie ďalších klinických psychológov v zdravotníctve. (Najmä jeho zásluhou Roschachova metóda je od tých čias pokladaná za alfa-omega klinickej psychodiagnostiky v psychiatrii na Slovensku.) V r. 1962–1967 pôsobí ako odborný asistent Katedry psychiatrie ILF v Bratislave, externe prednáša na Katedre psychológie FF UK a je zároveň externým vedúcim Katedry liečebnej pedagogiky. Roku 1967 sa vracia na svoju alma mater ako odborný asistent a neskôr docent Katedry psychologických vied. Nasledujúcich 20 rokov „poznámenáva“ ďalšie generácie psychológov svojimi prednáškami z psychológie osobnosti, forenznej psychológie, projektívnych techník a ďalších predmetov.

Publikačná činnosť doc. Dobrotku zahŕňa vyše 100 odborných článkov, skript, prednášok na našich i zahraničných vedeckých fórach z oblasti psychopatológie, psychodiagnostiky, psychofarmakológie a forenznej psychológie. Už v 50. rokoch publikuje priekopnícke práce o využití metódy numerického kvadrátu v psychodiagnostike neuróz, o diferenciálno-diagnostickom význame defektových predstáv v Rorschachovej metóde, či spolu s Pogádom o použití ROR v subnarkóze. V 60. rokoch sa zameriava najmä na vymedzenie predmetu a problémových oblastí forenznej psychológie, ktoré formuluje vo svojej dizertačnej práci *Základné otázky forenznej psychológie* (1969). Dlhoročné skúsenosti a výskumnú prácu na detskom oddelení psychiatrickej kliniky zhŕňa v rade prác z detskej a juvenilnej psychopatológie, najmä v habilitačnej práci *Das paranoide Kind* (v spolupráci s viedenskou Psychiatrickou klinikou) z r. 1970, v prácach o deliberačnom syndró-

me v juvenilnom veku, o motívoch detských suicidií a pod. Obísť nemožno ani dlhoročnú spoluprácu doc. Dobrotku s Ústavom súdneho lekárstva LF UK, najmä s jeho prednostom prof. Kokavcom. Táto spolupráca, okrem množstva prednášok a publikácií, viedla i k vymedzeniu užšie špecializovanej súdnolekárskej psychológie. Autori ju chápu ako psychologickú interpretáciu stôp (najmä zranení a príčin smrti poškodeného) vzhľadom na štruktúru osobnosti, a aktuálny psychický stav páchatela v čase činu.

Doc. Dobrotka je po dlhé roky členom poradného zboru Ministerstva spravodlivosti, externým učiteľom graduálneho i postgraduálneho vzdelávania právnikov. Ako súdny znalec z odvetvia forenznej, klinickej a vývinovej psychológie vytvoril stovky expertíz, často vo veľmi komplikovaných, či „hrdelných“ procesoch. Každý jeho znalecký posudok bol personologický Meisterstück a odborná verejnosť môže len ľutovať, že tieto dielka sú navždy pochované v zaprášených šanónoch súdnych spisov. K zásluhám jubilanta v tejto oblasti patrí aj fakt, že založil a bol prvým predsedom sekcie forenznej psychológie SPS pri SAV.

Konštatovanie, že doc. Dobrotka bol mimoriadne obľúbeným vysokoškolským pedagógom, môže znieť ako fráza pre psychológov, ktorí neboli jeho žiakmi. Je pravdepodobne rekordérom v počte diplomových prác, pri ktorých pôsobil ako konzultant a jeho angažovanosť pri ich vedení podstatne prekračovala bežnú prax. Tento fakt budil zaslúženú závišť najmä pracovníkov „konkurenčných“ oddelení aplikovanej psychológie na katedre. Jeho prednášky boli britké a popretkávané exkurziami do vlastných slávnych prípadov. Dokázal vždy vzbudiť pozornosť poslucháčov a niekedy vyvolať i ľahkú nevoľnosť afektívne labilných študentiek, pri demonštrácii svojej diapoziatívnej zbierky „zvlášť zaujímavých mor-
dov“.

Osobnost nášho jubilanta je mnoho-
rozmerná a komplikovaná, ako sa na per-
sonológa jeho formátu patrí. Popri tole-
rantnosti, trpezlivosti, ochote podeliť sa
so svojimi hlbokými znalosťami je to i ne-
zmieriteľnosť a sarkazmus k psychologič-
kému redukcionizmu či bežnej obmedze-
nosti každého druhu. Jeho jediným ozaj-
stným koníčkom i po odchode do dô-

chodku ostala jeho práca – naďalej kon-
zultuje pri diplomových prácach, externe
prednáša, vedie kazuistické semináre
Rorschachovej metódy.

Želáme jubilatovi i nám, aby svojim ty-
pickým dlhým krokom a pravidelnosťou
prichádzal ešte po mnohé roky medzi
nás.

Anton Heretik

Recenzie

V. V. Lebedinskij: **Narušenijsa psihičeskogo razvitija u detej.** (Poruchy psychic-
kého vývoje detí.) Moskva, Izd. Moskovskogo universiteta 1985, 167 stran.

Monografie moskevskeho psychologa
Viktora Vasiljeviče Lebedinského syste-
maticky zpracovává výklad základních
patopsychologických zákonitostí poruch
psychického vývoje u dětí. V první části
je zformulována řada obecných zákoni-
tostí abnormního vývoje. Je poukázáno
na řadu rozličných faktorů v etiologii
asynchronních typů vývoje. Druhá část
knihy obsahuje klasifikaci a popis jednot-
livých typů psychické dysontogeneze.

Jak autor uvádí, poprvé užil termínu
dysontogenie Schwalbe v roce 1927, který
jím označil odklon vnitřního formování
struktur organismu od normálního vývo-
je. Později termín dysontogenie nabyl
velmi širokého významu. Začaly se jím
označovat různé formy poruch ontogene-
ze. L. S. Vygotskij v roce 1936 na modelu
mentální retardace zformuloval řadu
obecně teoretických předpokladů, které
ovlivnily další zkoumání anomálií vývo-
je. K nim především patří předpoklad, že
anomální vývoj osobnosti dítěte podléhá
stejným zákonitostem jako vývoj normál-
ního dítěte. V době formování dětské
psychiatrie jako samostatné oblasti psy-
chiatrie se stále větší důraz v patogeneze
i klinickém obraze kladl na dynamiku pří-
znaků a symptomatologii podmíněnou
anomálním vývojem, dysontogenezí. Řa-

da kliniků předložila varianty klinické
klasifikace různých typů anomálií psy-
chického vývoje u dětí – Kanner, 1957;
Sucharevová, 1959; Ušakov, 1973; Kova-
lev, 1974. Tato tendence nemohla zůstat
bez vlivu na orientaci dětské patopsychol-
ogie.

Lebedinskij definuje patopsychologic-
ké parametry, charakterizující psychic-
kou dysontogenezi. První parametr sou-
visí s funkční lokalizací poruchy. Je nut-
no odlišit dva základní typy defektu – čás-
tečný a celkový. Částečný je podmíněn
nedostačivostí dílčích funkcí gnóze, pra-
xie a řeči. Celkový defekt je spojen s po-
ruchou regulačních systémů, jednak pod-
korových, při jejichž dysfunkci pozoruje-
me snížení úrovně vigily, psychické ak-
tivity, patologii sklonů, elementární
emoční poruchy, jednak korových, pod-
miňujících defekty intelektové činnosti,
a poruchy nejsložitějších, specificky lid-
ských emočních projevů. Při zkoumání
jakýchkoli poruch vývoje je nutno analy-
zovat jak celkové, tak i částečné poruchy.

Druhý parametr dysontogeneze je spo-
jen s dobou zasažení, dobou působení
noxy. Charakter anomálie vývoje bude
rozdílný v závislosti na tom, kdy noxa pů-
sobila. Nezáleží pouze na chronologic-
kém okamžiku vzniku poruchy, ale i na